De Leden

Datum
17 juli 2023
Ons kenmerk
U/230717.001
Lbr. 23/031

Onderwerp
Stand van de uitvoering gemeenten: Actieagenda uitvoeringspraktijk gemeenten

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Aanleiding: een betrouwbare overheid begint bij de juiste randvoorwaarden

De samenleving vraagt om een betrouwbare uitvoering, die beloftes kan waarmaken en kan doen wat er nodig is in het leven van mensen. Het vertrouwen in de overheid staat echter onder druk, onder andere door problemen of fouten in regels, systemen en organisaties van de overheid. Hierdoor raken mensen in de knel.

Er zijn nadrukkelijk verbeteringen nodig. Verbeteringen die door gemeenten én het rijk ter hand moeten worden genomen om het tij te keren. Daar werken we interbestuurlijk aan, onder andere via het programma Werk aan Uitvoering (WaU). De Stand van de Uitvoering Gemeenten 2023, een onderzoek naar actuele toestand van de gemeentelijke uitvoeringspraktijk, biedt hiertoe concrete handvatten. Deze zijn aanvullend en verdiepend op de Staat van de Uitvoering die onlangs aan het parlement is aangeboden en biedt ook een basis om het programma WaU concreter te laten bijdragen aan de gemeentelijke uitvoeringspraktijk.

Op 13 juli is het rapport aan de minister van Binnenlandse Zaken overhandigd. Dit is het tweede jaar dat we een gemeentelijke Stand van de uitvoering uitbrengen en we zullen jaarlijks opnieuw inzicht geven in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk. De Stand geeft zo invulling aan de verenigingsstrategie 2030 door gestructureerd signalen uit de uitvoering op te halen en (bestuurlijk) te agenderen, zowel bij rijk als gemeenten. De Stand 2023 bevat een verdieping op het thema bestaanszekerheid en biedt zo een onderbouwing bij het eerder gepubliceerde essay ‘bestaanszekerheid als belofte’. Ook is de Stand aanvullend op de knelpuntenbrieven en ‘Standen’ die door rijksorganisaties zijn opgesteld. Zo laten gemeenten als zelfbewuste bestuurslaag zien waar mogelijkheden liggen om het functioneren van de overheid in de praktijk te verbeteren.

VNG Realisatie
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 8008 | realisatie@vng.nl | IBAN: NL23BNGH0285143662 | KvK: 27348329
vngrealisatie.nl

De huidige uitvoeringspraktijk piept en kraakt

De Stand levert een consistent beeld op dat er serieuze zorgen over de randvoorwaarden voor gemeentelijke uitvoering zijn. De urgentie om zaken anders te doen is groot.

U zult de hoofdconclusies herkennen: In de Algemene Ledenvergadering kwamen enkele terug en ook in gesprekken die we al langere tijd voeren met het rijk, benoemen we verschillende knelpunten. We formuleren overkoepelend 5 punten, die de basis vormen voor een actieagenda:

1. Kiezen in schaarste
2. Van pleisters naar preventie
3. Slim sturen met regels en geld
4. Effectieve ketensamenwerking en gegevensuitwisseling
5. Personeel is het gouden fundament

Actieagenda uitvoeringspraktijk gemeenten

Om de knelpunten in de gemeentelijke uitvoering het hoofd te bieden, is onverminderd actie nodig. Voor een deel ligt die verantwoordelijkheid bij gemeenten, voor een deel bij het rijk dat randvoorwaarden moet invullen voor een betrouwbare gemeentelijke uitvoering. Daarom hebben we een actieagenda geformuleerd die een impuls geeft aan de VNG voor de gesprekken met het rijk, en richtinggevend is voor de ondersteuning aan gemeenten. Belangrijke acties zijn:

- Vereenvoudig als rijk de complexe regels en maak ze consistent, zowel qua systematiek als procedures en verantwoordingseisen. Ontwerp de regels vanuit het perspectief van de inwoner samen mét gemeenten. Houd hierbij ruimte voor de menselijke maat, zonder dat alles in maatwerk opgelost hoeft te worden.
- Biedt als rijk gemeenten een stabiele financiële basis en werk in financieringsarrangementen vanuit vertrouwen en integraliteit, en minder vanuit detailverantwoording.
- Formuleer als rijk en gemeenten een duidelijk afwegingskader over welke verantwoordelijkheden voor het uitvoeren van taken waar liggen en welke randvoorwaarden daarbij horen. Keuzes hebben ook consequenties; van gemeenten vraagt dit dat zij als zelfbewuste bestuurslaag ook duidelijker ‘nee’ zeggen.
- Vergroot als gemeenten kennis en bewustzijn over AVG en gegevensuitwisseling in de eigen organisatie, zodat integrale dienstverlening aan inwoners en ketensamenwerking kan worden verbeterd.
- Zet als gemeenten stevig in op strategisch personeelsmanagement, innovatie en samenwerking en werk samen met het rijk aan de statuur van de uitvoering.

In het rapport is de volledige actieagenda opgenomen.

De Stand is een instrument dat invulling geeft aan de Verenigingsstrategie 2030 door gestructureerd signalen uit de uitvoering op te halen en (bestuurlijk) te agenderen, zowel bij rijk als gemeenten.
Het onderzoek bevat een verdieping op het thema bestaanszekerheid, een van de centrale thema’s in de Verenigingsstrategie. De Stand van de Uitvoering biedt zo een verdieping en onderbouwing bij het eerder gepubliceerde essay ‘bestaanszekerheid als belofte’.

Vervolg

Gezamenlijk investeren we al in verbetering; het kabinet heeft naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) middelen voor gemeenten vrijgemaakt om de uitvoeringscapaciteit bij de overheid te versterken en extra ondersteuning te bieden aan mensen in

kwetsbare posities. Hier bouwen we op voort.

De actieagenda vraagt om een volhardende inzet van gemeenten. U kunt hier zelf opvolging aan geven door bijvoorbeeld als college met uw organisatie te bespreken hoe de aanbevelingen in het rapport vertaald kunnen worden naar uw lokale situatie. Na de zomer zet de VNG in op het verder versterken van de uitvoering met de benoemde actie-agenda. We ondersteunen lokale en landelijke bestuurders van gemeenten, rijk en ketenorganisaties om de noodzakelijk verbeteringen op te pakken. Wilt u hiervan op de hoogte blijven van de voortgang op de actieagenda, en concrete activiteiten als agenderingsstafels, een uitvoeringscongres en aan-de-slag-sessies? Meld u aan bij het programma Focus op Uitvoering via focusopuitvoering@vng.nl of neem contact op voor meer informatie.

Bijlagen
Deze ledenbrief bevat 1 bijlage:
Bijlage 1 – Gemeentelijke Stand van de Uitvoering 2023. Voor een gedrukt exemplaar kunt u contact opnemen met focusopuitvoering@vng.nl.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr L.K. Geluk Algemeen directeur